

1. Tilbageblik.

Forinden Kommissionen gaar over til at besvare de Spørgsmaal, der ere stillede til den, vil det formentligt være hensigtsmæssigt at give en kort Overblik over den Maade, hvorpaa Sindsfygevæsenet her i Landet for Statens Vedkommende har udviklet sig.

Indtil Vidten af indebærende Aarhundrede var Daarevæsenet her i Landet udelukkende et kommunalt Anliggende. De sindsfyge indespærredes i Fattigstiftelser og Daarekister, hvor der kun blev taget meget lidt Hensyn til de affindiges Vel, men derimod mere til „at bidrage til de ikke-affindiges Liv ved at gøre det muligt at skaffe de sindsfyge til Side uden altfor store eller i det mindste altfor isjuesalbende Opofferelser“. Foruden de forskellige mindre, kommunale Anstalter af denne Art, af hvilke den i Odense Graabrødre-hospital var den bedste, fandtes der i det egentlige Danmark kun 1 større Sindsfygeanstalt, nemlig det Kjøbenhavns Kommune tilhørende, under dets Fattigvæsen forterende St. Hans Hospital paa Bistrupgaard, der bestod af et i 1816 aabnet Hospital for sindsfyge og en Lemmeafdeling, der tillige husede en Del af de uheldbrelige sindsfyge; ogsaa i denne Anstalt, som optog alle Kjøbenhavns affindige samt heldbrelige fra Provinserne, befandt de sindsfyge sig dog under alt andet end tilfredsstillende Forhold. Dertil kom endnu det i 1820 aabnede Asyl ved Slesvig By for Hertugdømmernes sindsfyge, der optog baade heldbrelige og uheldbrelige.

I Aarhundredets fjerde Decennium vakktes som bekendt en, navnlig af Lægerne Hübertz og Selmer ledet, kraftig Bevægelse for at tilvejebringe en Forandring i disse Forhold. Det fremhævedes med stor Styrke, at de affindige ere syge, og at Daarevæsenet selvfølgelig bør være et Medicinalanliggende, som det er Statens Pligt at tage i sin Haand, samt at de for de sindsfyges Behandling og Pleje nødvendige Betingelser kun kunne skaffes til Veje ved at anbringe dem i særegne Anstalter, som udelukkende ere beregnede paa at optage affindige. Den første Frugt af denne Bevægelse var, foruden en Reorganisation af St. Hans Hospital (hvor en mere moderne Behandling i øvrigt allerede i nogen Tid havde været tilstræbt af Goricke), Plakaten af 13de Oktober 1847 om Oprettelsen af en Helbredelsesanstalt for sindsfyge i Nørrejylland, beregnet for 130 affindige med Lejlighed til senere Uvidelse. Omtrent samtidigt med, at denne ved Aarhus opførte Anstalt den 1ste September 1852 blev tagen i Brug, blev der forelagt Rigsdagen et Udkast til Lov angaaende Oprettelsen af en Helbredelsesanstalt for sindsfyge i Østifterne, der førte til Loven af 20de August 1853, som bestemte, at der skulde oprettes en paa et Antal af 120 syge beregnet Anstalt for Sjællands Stift med Undtagelse af Kjøbenhavn samt for Fyns og Solland-Falsters Stifter. Anstalten skulde opføres saaledes, at den, naar det i Tiden maatte anses fornødent, kunde sættes i passende Forbindelse med en Anstalt for omtrent det dobbelte Antal uheldbrelige sindsfyge.

Endnu forinden denne paa Halvoen Dringe ved Bordingborg opførte Anstalt den 1ste November 1857 var tagen i Brug, blev det endvidere ved Lov af 16de Februar 1856 bestemt, at der i Forbindelse med Helbredelsesanstalten for sindsfyge i Nørrejylland skulde oprettes en Anstalt til Ophold for indtil 270 uheldbrelige sindsfyge. Dette skete, dels fordi det maatte ventes, at Anstalten ellers om faa Aar vilde komme til at lide af Pladmangel, dels fordi det erkendtes, at der gaves uheldbrelige, som man ikke uden Inhumanitet kunde henvise til anden Forsjorgelse. Denne ny Del af Anstalten blev tagen i Brug i 1861.

Den samme Frygt for, at Anstalten for Østifterne inden en kortere Aarrække vilde blive ude af Stand til at opfylde sine Forpligtelser, bevirkede, at Anstaltens Direktion allerede i November 1861 indstillede til Justitsministeriet, at den i Loven af 20de August 1853 i Udfigt stillede Uvidelse af Anstalten nu maatte blive paabegyndt. Banfæligheder ved Vandforsyningsspørgsmaalet gjorde, at Sagen foreløbig maatte stilles i Bero, indtil Direktionen i Slutningen af 1865 fornyede sin Indstilling, som denne Gang moti-